

Winterkoudeopvang in Amsterdam

Marcel Buster en Matty de Wit*

Bij extreme kou in de winter is buiten slapen onverantwoord. Gemeenten besluiten dan vaak tot het bij opvangvoorzieningen beschikbaar stellen van extra bedden voor mensen zonder vaste woon- of verblijfplaats. Tijdens deze winterkouderegeling trekt de opvang daklozen die anders gemakkelijk buiten beeld blijven. Het is een unieke gelegenheid om de omvang van de daklozenpopulatie en het profiel van de dan bereikte daklozen te bepalen. GGD Amsterdam doet tijdens de winterkouderegeling al enkele jaren onderzoek naar omvang en kenmerken van genoemde groep en beziet onder meer de herkomst van de mensen, de binding met de gemeente Amsterdam en hun middelengebruik en zorggebruik. Dit artikel doet hiervan verslag.

Inleiding

Dakloosheid en verslaving zijn nauw aan elkaar gerelateerd. Binnen de populatie daklozen in westerse landen is afhankelijkheid van alcohol en drugs de meest voorkomende psychiatrische stoornis. Een meta-studie (Fazel, Khosla, Doll & Geddes, 2008) geeft voor alcohol een prevalentie van 38% (95%; CI 28-48%) en voor afhankelijkheid van drugs 24% (95%; CI 13-36%). Verslaving blijkt binnen kwetsbare groepen een belangrijke risicofactor voor dakloosheid en juist drugsgebruikers worden sneller dakloos (Van Laere, De Wit & Klazinga, 2009).

* Dr. M.C.A. Buster is onderzoeker op het gebied van de openbare geestelijke gezondheidszorg bij de GGD Amsterdam, Cluster Epidemiologie, Documentatie en Gezondheidsbevordering (EDG). E-mail: mbuster@ggd.amsterdam.nl.

Dr. M.A.S. de Wit is onderzoeker op het gebied van de openbare geestelijke gezondheidszorg bij de GGD Amsterdam, Cluster Epidemiologie, Documentatie en Gezondheidsbevordering (EDG).

Het winterkoudeonderzoek wordt gefinancierd door de Dienst Wonen Zorg en Samenleven (WZS) van de gemeente Amsterdam.

Als de winterkouderegeling ingaat¹ wordt in Amsterdam voor alle daklozen die zich aanmelden een gratis plek gecreëerd in de nachtopvang. Het aantal plekken in de opvang wordt dan uitgebreid op basis van de vraag. In de winter van 2009-2010 zijn in Amsterdam in 26 verschillende voorzieningen extra bedden geplaatst. Dit zijn vooral voorzieningen waar daklozen over het algemeen overnachten (zoals passantenverblijven, sociale pensions, voorzieningen voor begeleid wonen), maar ook voorzieningen met een andere functie (zoals aanbod voor dagactiviteiten). Als het door de kou niet meer verantwoord is om de nacht buiten door te brengen, worden daklozen actief opgezocht en naar de opvang gestuurd. Zowel de daklozen die normaliter gebruik maken van de nachtopvang, als de daklozen die veelal buiten slapen of marginaal gehuisvest zijn, zijn dan te vinden in de opvang. Dit biedt een unieke mogelijkheid om de feitelijk daklozen in kaart te brengen. GGD Amsterdam doet al enkele jaren dwarsdoorsnedeonderzoek naar feitelijk dakloze mensen die gebruik maken van de opvang tijdens de winterkouderegeling. Het belangrijkste doel van dit onderzoek is om de omvang te bepalen van de groep die gebruik maakt van de winterkoudeopvang en om de kenmerken van deze groep te beschrijven. In dit artikel wordt met name ingegaan op de verslavingsproblematiek van de groep feitelijk daklozen in de winter van 2009-2010, die van de onderzochte groepen in 2008-2009 en 2005-2006 en de veranderingen in die problematiek. Daarnaast wordt - om meer reliëf aan deze resultaten te geven - in dit artikel ingegaan op de daklozenpopulatie in de reguliere nachtopvang. Dit artikel beschrijft ook de methode van het winterkoudeonderzoek.

Methode

Het eerste onderzoek naar de winterkoudeopvang is uitgevoerd in de winter van 2005-2006 ($n = 200$, waarvan 104 op winterkoudelocaties), het volgende is gedaan in de winter van 2008-2009 ($n = 190$, waarvan 69 op winterkoudelocaties) en het laatste, meest recente onderzoek is van 2009-2010 ($n = 105$, alleen winterkoudelocaties). In de eerste twee onderzoeken zijn zowel de personen die gebruik maakten van de nachtopvang als de winterkoudeopvang geïnterviewd; tijdens de laatste meting is de onderzoeksgroep beperkt tot die in de winterkoudeopvang.

1 Het besluit hiertoe is in Amsterdam steeds gebaseerd op een combinatie van de (gevoels)temperatuur, de toeloop van dakloze mensen naar de voorzieningen en de weersverwachting voor de komende dagen. De intentie is de besluitvorming meer te protocolleren.

In de eerste twee onderzoeken zijn de personen geïnterviewd door interviewers van de GGD, tijdens de laatste meting zijn zij geïnterviewd door medewerkers van de opvangvoorzieningen zelf. Tijdens de drie genoemde onderzoeken is grotendeels dezelfde vragenlijst gebruikt. De vragenlijst gaat in op enkele demografische kenmerken, slaapplekken in de afgelopen maand, buiten slapen tegen hun wil, periode sinds eerste dakloosheid, inkomen, drugsgebruik, alcoholgebruik, toegang tot medische zorg en detentie. De deelnemers kregen vijf euro als dank voor hun deelname. Het interview in 2009-2010 is uitgezet op 12 februari 2010 tijdens de laatste week van de winterkoudeperiode; er maakten toen in totaal 225 personen gebruik van de winterkoudeopvang waarvan er 105 zijn geïnterviewd.

Naast de winterkoudeopvang zijn voor de maanden december 2009 en januari 2010 de registraties aangevuld met gegevens van de nachtopvang (Leger des Heils, HVO-Querido en Stichting De Regenboog) en is nagegaan of personen al of niet in de gemeentelijke basisadministratie (GBA) aanwezig zijn. In de winter 2009-2010 is, zoals gezegd, de onderzochte groep beperkt tot de winterkoudegroep. Bij de vergelijking met de voorgaande jaren worden daarom alleen de personen op winterkoudelocaties beschreven.

BEREKENING AANTAL DAKLOZEN

Bij het berekenen van het gemiddeld aantal feitelijk daklozen in een nacht, wordt uitgegaan van de verhouding tussen verblijf op straat en verblijf in de nachtopvang gedurende de afgelopen dertig dagen. Het aantal bedden in de nachtopvang is bekend (2009-2010: tweehonderd bedden), het aantal buitenslapers wordt geschat door de geobserveerde verhouding te extrapoleren. Indien de verhouding 'nachtopvang : straat : andere vorm van huisvesting' is als '1,0 : 2,0 : 2,5', dan volgt hieruit dat bij een capaciteit van de nachtopvang van tweehonderd bedden er per nacht gemiddeld vierhonderd personen buiten slapen en vijfhonderd personen een alternatief (kennissen, marginale huisvesting of politiecel) hebben gevonden.

Resultaten

In totaal hebben in de winter van 2009-2010 gedurende vier periodes van in totaal 52 dagen 1.033 unieke personen in totaal 9.259 nachten gebruik gemaakt van de winterkoudeopvang. Van de personen die gebruik maakten van de winterkoudeopvang in 2009-2010 was 95% man en 5% vrouw. De gemiddelde leeftijd was 39 jaar. In de steekproef vinden we 98% mannen en een gemiddelde leeftijd van 39 jaar (zie tabel 1). De leeftijd van de geïnterviewde groep verschilt nauwe-

lijks van die van de groep van het voorgaande jaar, maar is wel lager dan die van de in 2005-2006 geïnterviewde personen (gemiddeld 42 jaar).

Tabel 1. Demografische kenmerken van de winterkoudegroepen in de winter van 2005-2006, 2007-2008 en 2009-2010.

	2005-2006		2008-2009		2009-2010	
	N	%	n	%	N	%
Totaal	104	100	69	100	105	100
Geslacht*						
man	99	95,2	66	95,7	100	98,0
vrouw	5	4,8	3	4,3	2	2,0
Leeftijdsgroep*						
16-24	5	4,8	6	8,8	16	15,2
25-34	18	17,3	22	32,4	25	23,8
35-44	44	42,3	22	32,4	27	25,7
45-54	26	25,0	15	22,1	24	22,9
55-64	11	10,6	2	2,9	9	8,6
65+	0	0,0	1	1,5	1	1,0
Gemiddelde leeftijd	42,1		38,7		38,8	
Bekend in GBA*						
			47	68,1	40	38,1
Land herkomst**						
Nederland	22	21,2	23	34,8	24	23,5
Suriname/Nederlandse Antillen	33	31,7	9	13,6	6	5,9
West-Europa	14	13,5	7	10,6	14	13,7
Oost-Europa	3	2,9	11	16,7	24	23,5
Noord-Afrika	13	12,5	4	6,1	11	10,5
Subsahara-Afrika	5	4,8	7	10,6	16	15,2
Overig niet-geïndustrialiseerde	11	10,6	1	1,5	5	4,8
Overig geïndustrialiseerd	3	2,9	4	6,1	3	2,9

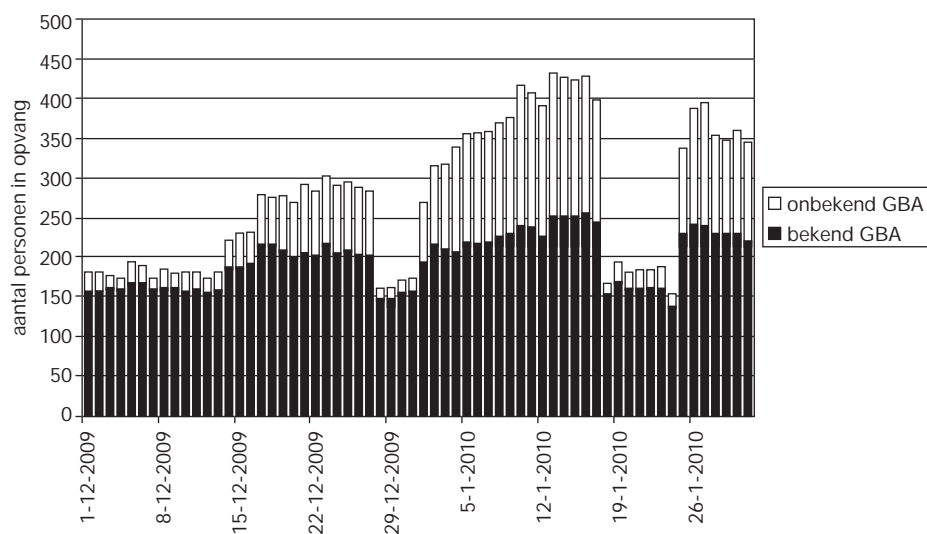
* Gemeentelijke basisadministratie.

** $p < 0,05$.

Een minderheid is geboren in Nederland (21% in 2009-2010). In herkomstlanden is een verschuiving waar te nemen. Het aandeel Surinamers en Antillianen vertoont een neerwaartse trend. Het aandeel Oost-Europeanen geeft juist een stijgende trend te zien. In het oog springt ook dat er in 2009-2010 meer daklozen kwamen uit landen in Sub-Sahara-Afrika, namelijk: Somalië (7), Congo (2), Gambia (1), Ghana (1), Nigeria (1), Liberia (1), Sierra Leone (1) en Zuid-Afrika (1). In 2005-2006 en 2008-2009 kwam slechts een enkeling uit Somalië.

OFFICIËLE BINDING MET AMSTERDAM

Figuur 1 laat zien dat in een situatie zonder extra winterkoudeopvang 11% van de personen op een gemiddelde dag in de nachtopvang niet in het bevolkingsregister geregistreerd staat, in periodes van winterkoude (dus inclusief de winterkoudegroep) is dit 34%. Van de daklozen die in januari 2009-december 2010 gebruik maakten van de winterkoudeopvang in Amsterdam ($n = 746$) bleek 60% onbekend in het bevolkingsregister.

Figuur 1 Aantal daklozen in nachtopvang in situatie met en zonder winterkoudeopvang (december 2009-januari 2010) bekend en onbekend in de gemeentelijke basisadministratie (GBA) in Amsterdam (exclusief stoelenproject).

MIDDELENGEBRUIK

Het percentage heroïne- en cocaïnegebruikers onder de personen die gebruik maken van de winterkoudeopvang was met 24% in de winter van 2009-2010 vergelijkbaar met de 21% in 2008-2009, maar een stuk lager dan de 45% in 2005-2006. Consistent over de jaren komt cocaïne

negebruik meer voor dan gebruik van opiaten (heroïne en methadon). Gebruik van opiaten zonder cocaïne komt bij de onderzochte groep nauwelijks voor, het gebruik van enkel cocaïne wel.

Tabel 2. Middelengebruik in de winterkoudegroepen uit de verschillende onderzoeksjaren.						
	2009-2010		2008-2009		2005-2006	
	n	%	N	%	n	%
Opiaten (laatste 30 dagen)	15	14,3	9	13,6	22	21,4
Cocaïne (laatste 30 dagen)	22	21,0	14	20,6	44	43,1
Opiaten of cocaïne (laatste 30 dagen)	25	23,8	14	20,6	46	45,1
Alcohol (25+ dagen en/of verslaafd*)	17	16,2	24	34,8	22	21,2
Geen inkomen	55	53,4	35	50,7	48	46,2

* 25 dagen of meer per maand gebruik en/of zelfgerapporteerde alcoholverslaving.

Het alcoholgebruik vertoont een stijging van 2005-2006 naar 2008-2009, maar dit gebruik lijkt in 2009-2010 weer te zijn afgenomen. Vooral de groep die helemaal geen alcohol gebruikt is toegenomen. Alcoholproblematiek (25 dagen of meer per maand alcoholgebruik en/of zelfgerapporteerde alcoholverslaving) lijkt iets meer voor te komen onder de daklozen uit Oost-Europa (25%).

Tabel 3. Contact met verslavingszorg.		
	2009-2010	2008-2009
	% in verslavingszorg	% in verslavingszorg
Opiaat (laatste 30 dagen)	53 (8/15)	78 (7/9)
Cocaïne (laatste 30 dagen)	41 (9/22)	64 (9/14)
Alcohol* (25+ dagen en/of verslaafd*)	12 (2/17)	25 (6/24)

* 25 dagen of meer per maand gebruik en/of zelfgerapporteerde alcoholverslaving.

ZORGGEBRUIK

In 2008-2009 en 2009-2010 is gevraagd of daklozen in het afgelopen jaar gebruik hadden gemaakt van de verslavingszorg en of dit voor alcohol- of drugsproblematiek was. Bij gebruikers van opiaten werd het hoogste zorggebruik gemeten, bij de alcoholisten was het zorggebruik het laagst. Het zorggebruik lijkt in 2009-2010 te zijn gedaald ten opzichte van voorgaande jaren.

AANTAL BUITENSLAPERS

Tabel 4 geeft aan hoe, op basis van de cijfers uit het winterkoudeonderzoek, de verhouding is berekend tussen verblijf in de nachtopvang, buiten op straat en elders in een nacht buiten de winterkoudeperiode in de winter van 2009-2010. Van de winterkoudegroep verbleef tijdens de dertig nachten voorgaand aan de winterkoudeperiode 32% van de nachten op straat, 22% van de nachten in de nachtopvang en had voor 47% van de nachten een andere vorm van huisvesting (tijdelijk bij kennissen, in detentie of een voor wonen in de winter ongeschikte behuizing).

Omdat de nachtopvanggroep niet is geïnterviewd, zijn voor deze groep de gegevens over de overnachtingslocaties uit de registratie gebruikt. Personen die op 30 december 2009 gebruik maakten van de nachtopvang hadden gemiddeld 13,5 van de laatste dertig nachten in de nachtopvang doorgebracht (45%). Voor het bepalen van de buitenslapers zijn de verhoudingen tussen de buitenslapers in de winterkoudegroep en de nachtopvanggroep uit 2008-2009 geëxtrapoleerd (was 29% :12%, in 2009-2010 32% :14%). Het resterende percentage (41%) representeert de alternatieve vormen van huisvesting.

Tabel 4. Onderliggende cijfers bij de berekening van het gemiddeld dagelijks aantal buitenslapers.						
	Winterkoudeopvang		Nachtopvang**		Gewogen percentage	(Mini- mum)- schatting
	n	%	n	%	%	N
Totaal	250		200			625****
In nachtopvang	55	22*	90	45**	32	200
Buiten op straat	80	32*	28	14***	24	150
Elders	115	47*	82	41	44	275****

n = Aantal geëxtrapoleerd naar capaciteit van de nachtopvang (n = 200) en de koudste dagen van de winterkoudeopvang (n = 250). Absolute cijfers zijn op basis daarvan berekend.

* Cijfers op basis van het winterkoudeonderzoek.

** Gemiddeld aantal nachten in december van de groep die op 30 december 2009 in nachtopvang verbleef (registratie).

*** Extrapolatie van de verhouding van nachten op straat in de winterkoudegroep (29%) tot nachtopvanggroep (12%) in onderzoek uit 2008-2009. Bij eenzelfde verhouding staat 32% van de nachten op straat in de winterkoudegroep in 2010, dus tot 14% van de nachten buiten in de nachtopvanggroep.

**** Waarschijnlijk minder betrouwbare schatting.

Bij een volledige bezetting verblijven er tweehonderd personen in Amsterdam in de nachtopvang. Uitgaande hiervan wordt geschat dat in een gemiddelde winternacht in Amsterdam 150 personen op straat verblijven en ten minste 275 personen uit deze doelgroep een andere overnachtingsplek hebben. Deze drie groepen zijn niet strikt gescheiden. Zo geven 56 personen (53%) aan de laatste dertig dagen (exclusief winterkoudeopvang) op straat te hebben slapen, maar zeventien (16%) zeggen dit alle dertig nachten te hebben gedaan.

Naast de dynamiek tussen de drie groepen (straat, nachtopvang en elders) bestaat er dynamiek als gevolg van het dakloos worden en verkrijgen van huisvesting en als gevolg van migratie naar en van Amsterdam. Van de geïnterviewde groep is 37% korter dan een jaar dakloos en is 38% in het afgelopen jaar naar Amsterdam gekomen. Van de groep die minder dan een jaar in Amsterdam verbleef en waarvan bekend is waar zij daarvoor verbleven ($n = 40$), komt 44% uit het buitenland, 29% uit andere plaatsen in Nederland en 27% vanuit een asielzoekerscentrum naar Amsterdam. Dit betekent dat 89% van de groep die in 2009-2010 tijdens de winterkoudeopvang werd opgevangen in het voorgaande jaar (2008-2009) niet is terug te vinden in de registraties van de nachtopvang en de winterkoudeopvang van de koudste periode van dat betreffende jaar.

Discussie

De geïnterviewde daklozen die in 2009-2010 gebruik maakten van de winterkoudeopvang verschillen van de populaties in de voorgaande jaren. Zij zijn minder vaak bekend in de bevolkingsregistratie, slapen minder vaak in de opvang en hebben vaker een alternatieve vorm van huisvesting gehad (kennissen, detentie of voor wonen in de winter ongeschikte behuizing) gedurende de dertig dagen voordat zij gebruik maakten van de winterkoudeopvang. Ook de samenstelling van de groep met betrekking tot het land van herkomst is anders. Het aantal personen uit Suriname is afgenomen en het aantal Oost-Europeanen is toegenomen. Een toename van deze laatstgenoemde groep wordt ook elders gesignaleerd (Roos & Baas, 2010). Bij de van oorsprong Afrikaanse groep valt, gezien de bevolkingsamenstelling van Amsterdam, het relatief lage aantal Ghanezen op en het hogere aantal Somaliërs.

Verder is de daling in het aantal drugsgebruikers in de populatie - die zich vorig jaar inzette - gestabiliseerd. Dit heeft mogelijk te maken met het beleid van de gemeente Amsterdam om iedereen die daar recht op heeft huisvesting te bieden. De gemeente doet dit - samen met de andere drie grote steden in Nederland - door de ketenaanpak

maatschappelijke opvang. In het kader van dit beleid bieden alle betrokken ketenpartners op maat gerichte zorg aan dakloze mensen met behulp van een trajectplan (Maas & Planije, 2010). Het trajectplan concentreert zich voornamelijk op het verkrijgen van stabiliteit op de gebieden huisvesting, inkomen en schulden, dagbesteding en zorg. De winterkoudegroep bestaat voor een groot deel uit personen die buiten deze vorm van hulpverlening vallen doordat ze geen officiële binding met Amsterdam hebben en of doordat ze minder bekend zijn bij de hulpverlening.

De daling van het aantal drugsgebruikers in de onderzochte groep komt waarschijnlijk doordat de genoemde werkwijze vooral onder drugsgebruikers een hoog bereik heeft (Van Gaalen, Buster & De Wit, 2009). Een alternatieve verklaring is dat het onderzoek in 2009-2010 (in tegenstelling tot de voorgaande jaren) is gedaan aan het einde van een lange winterkoudeperiode en dat in deze laatste fase van de winter een andere doelgroep de opvang binnenkomt, zoals meer mensen die enige tijd bij vrienden of kennissen hebben geslapen of die pas later op de hoogte waren van de winterkoudeopvang. Hiertegen pleit dat binnen de steekproef uit februari een vergelijkbaar percentage daklozen onbekend was in het bevolkingsregister als de winterkoudegroep in de eerste periodes (respectievelijk 62% en 60%).

Geschat wordt dat in een gemiddelde winternacht 150 personen in Amsterdam op straat verblijven. Het is van belang hierbij te beseffen dat naast deze groep 'buitenslapers' er in zo'n nacht een groep is die een bed vond in de nachtopvang (200 personen per nacht) en er een groep is zonder vaste huisvesting die elders overnachtte, zoals bij kennissen, in een politiecel of in een voor de winter ongeschikte behuizing (ten minste 275 personen per nacht). Deze drie groepen zijn niet strikt gescheiden; personen kunnen afwisselend tot de ene of andere groep horen. Daarnaast is er de dynamiek doordat mensen nieuw dakloos worden c.q. huisvesting vinden of naar Amsterdam migreren of juist vertrekken; dat maakt dat 89% van de personen die in 2009-2010 werden gezien, vorig jaar niet werden gezien in de opvang tijdens de winterkoude.

De dynamiek in de daklozenpopulatie maakt het moeilijk om uitspraken te doen over de prevalentie van dakloosheid. Naarmate over een langere periode naar aantallen wordt gekeken, wordt het aantal gesignaleerde daklozen steeds groter maar is het onduidelijk hoeveel mensen nog steeds dakloos zijn. Deze dynamiek is tevens een complicerende factor bij de aanpak van dakloosheid. Doordat de daklozenpo-

pulatie jaarlijks uit andere individuen bestaat kunnen ook, zoals hier waargenomen, de kenmerken van de populatie (zoals land van herkomst) snel veranderen.

In 2009-2010 geven zes van de 25 personen die opiaten of cocaïne gebruiken aan dit op intraveneuze wijze te doen.² Hoewel de spuitomruil de afgelopen jaren op een vrij laag niveau stabiliseert (Van Laar e.a., 2010) kan dit een teken zijn dat intraveneus gebruik in deze subgroep toeneemt. Daarom blijft het van belang om een laagdrempelig netwerk van spuitomruilfaciliteiten in stand te houden, niet alleen ter bescherming van de drugsgebruiker maar ook om het achterblijven van gebruikte spuiten in het publieke domein te voorkomen.

De meerderheid van de daklozen is niet bekend bij het bevolkingsregister. Voor de opvang van (buitenlandse) daklozen zonder binding met Amsterdam is er een wettelijk kader. Binnen het kader van de Vreemdelingenwet is het van gemeentewege niet geoorloofd om deze mensen te voorzien van opvang, inkomen/uitkering of zorg, tenzij de aanspraak betrekking heeft op onder meer medisch noodzakelijke zorg. Anderzijds kunnen de maatschappelijke en humanitaire verantwoordelijkheid, en het handhaven van de openbare orde en de openbare volksgezondheid, de gemeente dwingen tot het ondernemen van gerichte actie (Gemeente Amsterdam, 2010). De mogelijkheden voor hulpverlening in de regio van herkomst (met name Europese daklozen met psychische of verslavingsproblemen) en repatriëring moeten worden benut en hierbij is - zoals bij de drugsgerelateerde overlast - nauwe samenwerking tussen politie en hulpverlening noodzakelijk. Het uitgevoerde winterkoudeonderzoek in Amsterdam kent nog een aantal onvolkomenheden en beperkingen. In 2009-2010 is het onderzoek beperkt tot de winterkoudegroep. Aangezien deze groep een overlap vertoont met de groep die in de nachtopvang verblijft, en deze informatie nodig is voor een juiste schatting van de verhouding tussen nachten in de nachtopvang en nachten doorgebracht op straat, is een steekproef uit de gehele groep te prefereren. In dit artikel is omwille van de vergelijkbaarheid gekozen voor een selectie van daklozen op specifieke winterkoudelocaties in de voorgaande jaren, wat tot gevolg heeft dat de aantallen klein zijn.

Het onderzoek in 2009-2010 is uitgevoerd aan het einde van de winterperiode, in februari. Om een valide beeld te krijgen van de huisvestings-situatie zonder extreme koude of winterkoudeopvang, zou een meting aan het begin van de winterkoudeperiode de voorkeur verdienen.

2 Er is niet expliciet gevraagd welke drug is gespoten. Cocaïne kan intraveneus worden gebruikt, maar dit gebeurt zelden.

Bij de beschrijving van de steekproeven zijn vooral de percentages relevant, de absolute cijfers zijn immers afhankelijk van de grootte van de steekproef. Bij de interpretatie ervan is echter onduidelijk of een stijgend of dalend percentage in de tijd ook een stijging of daling in absolute zin betekent.

Waarschijnlijk waren er, ondanks de extreme kou, toch nog mensen op straat die contact hadden met een mobiel team, een soepbus of andere hulp. Om een totaal beeld te krijgen van de omvang van de daklozenpopulatie en de verhouding tussen de overnachtingslocaties, zou ook deze groep bij het onderzoek betrokken moeten worden. Ten slotte is het interessant om soortgelijk onderzoek gelijktijdig in de andere grote steden uit te voeren, zodat vergelijkingen tussen de steden kunnen worden gemaakt, en binnen een grotere onderzoekspopulatie de subgroepen beter bestudeerd kunnen worden.

Conclusie

Met het winterkoudeonderzoek is het mogelijk zicht te krijgen op een populatie die anders grotendeels verborgen blijft. Het gaat daarbij vooral om de groep die niet officieel in Amsterdam verblijft en daardoor minder toegang heeft tot maatschappelijke voorzieningen. Binnen de winterkoudegroep neemt het aandeel personen met een binding met Amsterdam af, evenals het aandeel heroïne- en cocaïnegebruikers. Waarschijnlijk zijn deze subgroepen, onder andere door de trajectbegeleiding, beter in zorg gekomen.

Met behulp van dit onderzoek is een schatting mogelijk van het aantal buitenslapers in Amsterdam: 150 in een gemiddelde nacht. Om deze schatting te verbeteren zullen ook de daklozen in de reguliere nachtopvang en de mensen die ondanks de winterkou nog buiten verblijven bij het onderzoek betrokken moeten worden.

Literatuur

- Fazel, S., Khosla, V., Doll, H., & Geddes, J. (2008). The prevalence of mental disorders among the homeless in Western countries: systematic review and meta-regression analysis. *Plos Medicine*, 5, e225.doi.1371/journal.pmed.0050225.
- Gaalen, S. van, Buster, M., & Wit, M. de (2009). *Notitie winterkoudeonderzoek 2008-2009*. Amsterdam: GGD Amsterdam.
- Gemeente Amsterdam (2010). *Rapportage werkgroep niet-rechthebbende vreemdelingen en de maatschappelijke opvang/WMO, periode 31-3-2009 tot 1-1-2010*. Amsterdam: Gemeente Amsterdam.
- Laar, M.W. van, Cruts, A.A.N., Ooyen-Houben, M.M.J. van, Meijer, R.F., & Brunt, T. (2010). *Nationale Drugs Monitor. Jaarbericht 2009*. Utrecht: Trimbos-instituut.
- Laere, I. van, Wit, M. de, & Klazinga, N. (2009). Preventing evictions as potential public health intervention: characteristics and social medical risk factors of

households at risk in Amsterdam. *Scandinavian Journal of Public Health*, 37, 697-705.

Maas, M., & Planije, M. (2010). *Monitor plan van aanpak maatschappelijke opvang, rapportage 2009*, Amsterdam, Den Haag, Rotterdam, Utrecht. Utrecht: Trimbos-instituut.

Roos, N., & Baas, I. (2010). *Eastern European drug users in the Netherlands. Experiences with and life stories from eastern European drug users in the Netherlands*. Amsterdam: Stichting Mainline.